

# تحقیق هفته

شماره: 421

(از 4 قوس الی 10 قوس 1402 هـ ش)

## نگاهی به روابط اقتصادی امارت اسلامی با ایران



این نشریه هفته‌وار، تحلیل رویدادهای مهم سیاسی، اقتصادی، امنیتی و اجتماعی افغانستان و منطقه است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی تهیه و نشر می‌گردد.

## آنچه درین شماره می خوانید:

- نگاهي به روابط اقتصادی امارت اسلامی با ایران ..... 3
- وضعیت روابط اقتصادی افغانستان و ایران ..... 3
- دلایل رشد روابط اقتصادی میان دو کشور ..... 4
- وجود روابط حسنه سیاسی میان دو کشور ..... 4
- سیاست خارجی اقتصادمحور امارت اسلامی ..... 5
- توجه خاص اقتصادی متقابل امارت اسلامی و ایران نسبت به یکدیگر ..... 6
- نتیجه گیری ..... 8
- منابع و مأخذ: ..... 9



## نگاهی به روابط اقتصادی امارت اسلامی با ایران

## مقدمه

تا قبل از فروپاشی نظام جمهوری در افغانستان با وجود حضور همه‌جانبه و گسترده امریکا در افغانستان به عنوان دشمن درجه ایران، روابط سیاسی و بیشتر از آن روابط اقتصادی میان افغانستان و ایران خوب و به‌سوی رونق بیشتر در حرکت بود تا آنجا که ایران در چند سال پسین به‌لحاظ صادرات تبدیل به بزرگ‌ترین شریک تجاری افغانستان شده بود. پرسش این است که پس از خروج امریکا از افغانستان در ماه اگست سال ۲۰۲۱ میلادی و در پی آن فروپاشی نظام جمهوری و به‌قدرت رسیدن دوباره امارت اسلامی، روابط اقتصادی میان دو کشور چه وضعیتی به‌خود گرفته و به‌کدام سو در حرکت است؟ بررسی میزان داد و ستد دو کشور نشان می‌دهد که روابط اقتصادی دو کشور در دو سال و اند گذشته با وجود تحولات سیاسی عمیق و تغییر نظام سیاسی در افغانستان به وضعیت قبلی در حال برگشتن است. در ادامه بحث ضمن ارائه توضیح پیرامون وضعیت اقتصادی میان افغانستان و ایران دلایل اصلی برای رشد روابط اقتصادی میان دو کشور ارائه خواهد شد.

## وضعیت روابط اقتصادی افغانستان و ایران

چنانچه در مقدمه بیان شد، روابط اقتصادی افغانستان و ایران در دوره نظام قبلی رو به توسعه بود در حالیکه امریکا به‌عنوان دشمن درجه یک ایران در افغانستان حضور نظامی- سیاسی گسترده نیز داشت. در پاسخ به اینکه این پارادوکس چگونه قابل جمع بود، می‌توان گفت که امریکا برعکس اعمال محدودیت‌های سیاسی و اقتصادی مرتبط با پروژه‌های تحت نظر خودش در مابقی مسائل اقتصادی شبیه به الگوی ایران - عراق دست حکومت افغانستان را در روابط تجاری با ایران باز گذاشته بود. با آنهم محدودیت‌های کلی به‌خصوص در زمینه سهمیدن ایران در پروژه‌های زیربنایی در افغانستان بر ایران اعمال شده و آن کشور از سرمایه‌گذاری‌های بزرگ در افغانستان تقریباً محروم نگهداشته بود. با این وجود، چنانچه گفته شد روابط تجاری دو کشور در سطح معاملات اقلام ضروری چون محصولات سوختی، آهن‌آلات، دوا و تجهیزات طبی، روغن، میوه و سبزی‌های خوراکی، سمنت و گچ، محصولات پلاستیکی، لوازم خانگی، حبوبات و...<sup>۱</sup> رو به توسعه بود تا جایی که به سقف سه میلیارد دالر در سال رسیده بود.<sup>۲</sup>

پس از اینکه امارت اسلامی دوباره در افغانستان به قدرت رسید، کاهش ۴۰ درصدی بر تجارت دو کشور رونما گردید طوریکه از ماه اسد سال ۱۴۰۰ الی ماه اسد ۱۴۰۱ تجارت دوجانبه میان دو کشور به یک میلیارد و دو صد میلیون دالر رسید.<sup>۳</sup> از مهم‌ترین دلایل این کاهش می‌توان به تحریم‌های افغانستان، قطع کمک‌های جهانی به افغانستان، بی‌ثباتی ناشی از تغییر حکومت در افغانستان، به‌وجود آمدن هرج و مرج در گمرکات و



کاهش قدرت خرید مردم اشاره کرد. با این وجود دو طرف (امارت اسلامی و ایران) در تلاش هستند تا که روابط اقتصادی دو طرف به حالت عادی برگشته و تجارت دوجانبه به حد رضایت برسد. براساس آمارهای ارائه شده روند کاهش صادرات ایران به افغانستان از نیم سال دوم ۱۴۰۰ متوقف شده و تجارت دو کشور دوباره در مسیر رشد قرار گرفت. بر این اساس سهم ایران از بازار افغانستان در سال ۱۴۰۱ به ۲۷ درصد رسید که این رقم در سال ۱۴۰۲ به ۳۵ درصد افزایش یافت که در بازه زمانی هفت ماهه امسال (۱۴۰۲) به رقم ۹۷۵ میلیون دالر رسیده است.<sup>۴</sup> با توجه به این روند، پیش‌بینی می‌شود که تا اخیر سال جاری هجری شمسی صادرات ایران به افغانستان از مرز دو میلیارد دالر عبور کند. شایان ذکر است که با توجه به این حجمی از صادرات ایران به افغانستان این کشور در زمینه صادرات به افغانستان همچنان به عنوان شریک رتبه اول افغانستان محسوب می‌شود. در مقابل این حجم از صادرات افغانستان از ایران، صادرات افغانستان به ایران رقم حدود ۲۸ میلیون دالر است که در سال گذشته انجام شده است.<sup>۵</sup> هرچند این بالانس تجاری بسیار متفاوت می‌باشد اما با عملی شدن برنامه‌های توسعه‌ای که دو کشور در آینده روی دست دارند، انتظار می‌رود که میزان صادرات افغانستان به ایران نیز به رقم بیشتری نسبت به وضع موجود ارتقا یابد.

#### دلایل رشد روابط اقتصادی میان دو کشور

چنانچه گفته شد، در نظام گذشته صادرات ایران به افغانستان به سه میلیارد دالر در سال رسیده بود اما با بروز تحولات سیاسی در افغانستان این میزان تقریباً به نصف کاهش یافت. متأثر از این کاهش پیش‌بینی‌ها هم چنان خوش‌بینانه نبود اما برعکس در دو سال گذشته مشاهده شد که دوباره صادرات ایران به افغانستان جان تازه به خود گرفته نه تنها از رکود خارج شد بلکه با سرعت خوبی روند رشد و افزایش را در پیش گرفت. همچنین صادرات افغانستان به ایران نیز رو به رشد نهاده است. به صورت کلی دلایل چندی بر این افزایش تأثیر گذار می‌باشد که ذیلاً به اهم آنها اشاره می‌شود.

#### وجود روابط حسنه سیاسی میان دو کشور

علی‌رغم اینکه پیشینه روابط سیاسی میان ایران و امارت اسلامی در گذشته‌ها چندان مطلوب نبوده و حتی می‌شود گفت که دو طرف در زمان دور اول امارت خصمانه‌ترین رویکرد را نسبت به یکدیگر اتخاذ کرده بودند؛ اما هر دو جانب در طول دوره بیست ساله مبارزه امارت علیه اشغال آمریکا به این نتیجه رسیدند که هر دو طرف به صورت مشترک در دشمنی با آمریکا قرار دارند. این نگرش همسویانه به‌عنوان وجه مشترک کلان و برخی از مسائل دیگر داخلی و منطقه‌ای باعث گردید که ایران و امارت در نوع نگرش خود نسبت به یکدیگر تغییر وارد کرده و راه هم‌نشینی مسالمت‌آمیز در قبال هم‌دیگر را در پیش گیرند. براساس چنین رویکرد جدید، ایران باب تعامل را با رهبران امارت باز کرده و هم‌زمان با جریان مذاکرات امریکا-طالبان ملا عبدالغنی برادر به‌عنوان مذاکره‌کننده ارشد طالبان در مقابل آمریکا به ایران سفری نیز انجام داد.



پس از اینکه امارت اسلامی دو باره در افغانستان به قدرت رسید، ایران ضمن فعال نگهداشتن سفارت در کابل و کنسولگری‌های خود در شهرهای مزار شریف و هرات، روابط خود با امارت را در سطح دیپکتو برقرار کرد. هرچند ایران برخی از خواسته‌هایی از جمله ایجاد حکومت فراگیر و تأمین حقوق اقلیت‌ها و زنان را همانند سایر کشور به‌عنوان پیش شرط شناسایی رسمی امارت اسلامی مطرح کرده است اما این پیش شرط‌ها مانعی در برابر توسعه روابط سیاسی و بیشتر از آن رشد و توسعه روابط اقتصادی میان دو کشور قرار نگرفته است. چنانچه در بعد سیاسی ایران بیشترین تعامل سیاسی را با امارت دارد که از گستردگی فعالیت سفارت و کنسولگری‌های آن کشور در افغانستان و سپردن سفارت افغانستان در تهران و کنسولگری افغانستان در مشهد به امارت اسلامی پیداست.

طبیعتاً از آنجا که گرمی و صمیمی بودن روابط سیاسی میان کشورها راه را برای توسعه روابط اقتصادی باز می‌نماید، می‌توان گفت که میان ایران و امارت اسلامی نیز این وضعیت به‌وضوح قابل مشاهده است. بر این اساس است که از زمان به قدرت رسیدن امارت اسلامی روابط اقتصادی دو طرف به صورت روزافزون در حال رشد و توسعه می‌باشد. چنانچه پس از اندکی رکود سطح معاملات تجاری دو طرف روال عادی به‌خود گرفته و به مرز وضعیت گذشته در حال رسیدن می‌باشد.

### سیاست خارجی اقتصادمحور امارت اسلامی

پس از به قدرت رسیدن مجدد امارت اسلامی در افغانستان بیشترین دغدغه کشورهای دیگر به‌خصوص همسایه‌های افغانستان این بود که امارت اسلامی چه نوع سیاست خارجی را اتخاذ خواهد کرد. البته که به قدرت رسیدن امارت اسلامی توأم با نوعی نگرانی هم بود زیرا تصویری وجود داشت مبنی بر اینکه امارت اسلامی سیاست خارجی امنیتی‌محور علیه برخی از کشورهای منطقه در تبنانی با گروه‌های سیاسی- نظامی مخالف با آن کشورها را در پیش گیرد. اما در همان آوان به‌قدرت رسیدن، از طرف رهبران و سخنگویان امارت اسلامی سیاست خارجی افغانستان بی‌طرف و اقتصادمحور اعلان گردید و حتی در فردای خروج کامل نظامیان امریکایی از افغانستان، سخنگوی امارت اسلامی در میدان هوایی کابل بیان داشت که امارت اسلامی از این پس با امریکا دشمنی نداشته و مبارزه ما صرفاً برای ختم اشغال بود و از امریکا و تمام کشورهای جهان تقاضا کرد که دوباره تحت قواعد حقوق بین‌الملل روابط خود را با افغانستان از سر گرفته و به دنبال تأمین منافع خود در افغانستان از طرق مشروع باشند.

براساس سیاست خارجی بی‌طرف توازن‌گرا و اقتصادمحور، افغانستان درهای تعامل اقتصادی با کشورها را باز کرد و از این رهگذر فرصت‌های خوب دسترسی به بازارهای افغانستان و توسعه روابط اقتصادی با این کشور برای تمام کشورها به‌خصوص همسایه‌ها بیشتر از پیش فراهم شد و از جمله کشورهایی که بیشترین فرصت استفاده از این وضعیت برایش فراهم شد ایران بود.



## توجه خاص اقتصادی متقابل امارت اسلامی و ایران نسبت به یکدیگر

همان طور که بیان شد امارت اسلامی با اتخاذ سیاست خارجی اقتصادمحور درهای تقویت تجارت و سرمایه‌گذاری اقتصادی در افغانستان را بر روی تمام کشورها گشود اما بررسی‌ها نشان می‌دهد که امارت اسلامی توجه ویژه اقتصادی به ایران دارد. چند دلیل عمده می‌توان در قبال این توجه ویژه ارائه کرد. دلیل اول این است که ایران به لحاظ اقتصادی یک پکیج (بسته) کامل اقتصادی برای افغانستان است به این معنا که ایران می‌تواند تمام نیازمندی‌های مصرفی افغانستان را در زمینه‌های مصرفی اعم از برخی اقلام خوراکی، پوشاک، مواد بهداشتی، طبی، لوازم خانگی، آهن‌آلات، مواد نفی و مشتقات آن، تأمین کند. دلیل دوم این است که ایران می‌تواند به افغانستان در زمینه‌ها فنی و مهندسی، جاده‌سازی (آسفالت و خط ریلی) و اعماربندهای برق کمک کند. دلیل سوم که خیلی مورد توجه حکومت افغانستان می‌باشد، موقعیت ترانزیتی ایران برای افغانستان می‌باشد. در این زمینه می‌توان گفت که افغانستان به دلیل داشتن مشکلات جدی با پاکستان که حتی در زمان امارت اسلامی بیشتر دیده می‌شود، در صدد یافتن بدیل ترانزیتی به جای پاکستان یا حد اقل متنوع‌ساختن مسیرهای ترانزیتی برای خود می‌باشد و ایران تنها کشوری است که می‌تواند افغانستان را در این زمینه کمک کرده و حتی بی‌نیاز از پاکستان سازد. بااینکه این موضوع در حکومت گذشته نیز مورد توجه بود و حتی توافق‌نامه سه جانبه میان ایران، افغانستان و هند در سال ۱۳۹۵ در خصوص استفاده افغانستان و هند از بندر چابهار ایران نیز امضاء شد، اما امارت اسلامی با جدیت بیشتری این موضوع را دنبال کرده و خواهان بیشتر شدن سهم ایران در زمینه ترانزیت کالاها و خارج ساختن افغانستان از تنگنای ترانزیتی می‌باشد. دلیل چهارم این است که افغانستان با جدیت و سرعت بیشتری کار راه اندازی مجدد خط آهن خواف - هرات را روی دست گرفته و پس از بازسازی جاهایی تخریب شده آن به صورت عملی در سال جاری شمسی مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

دلیل دیگر که نشان می‌دهد ایران مورد توجه خاص امارت اسلامی در زمینه روابط اقتصادی می‌باشد، سفرهای متعدد مقامات امارت اسلامی به ایران می‌باشد. در این زمینه در دو سال گذشته چندین مقام عالی‌رتبه سکتورهای اقتصادی افغانستان از جمله در سال گذشته وزیر صنعت و تجارت و در سال جاری هیئت ۳۰ نفری به رهبری ملا عبدالغنی برادر معاون اقتصادی رئیس‌الوزراء به ایران سفر انجام دادند. از جمله سفر ملابرادر و هیئت ۳۰ نفره همراه آن به ایران بسیار حائز اهمیت است. چنانچه در این سفر که به مدت شش روز انجام یافت، تمام وزیران و مقامات سکتور اقتصادی افغانستان ملابرادر را همراهی می‌کرد. هیئت امارت در این شش روز ضمن ملاقات با مقامات عالی‌رتبه ایران از جمله معاون رئیس‌جمهور، وزیر امور خارجه و سایر مقامات ایرانی از بخش‌های اقتصادی و صنعتی ایران بازدید انجام داد. در این سفر ده‌ها تفاهم‌نامه با طرف ایران در زمینه‌های متعدد اقتصادی امضاء شد که مهم‌ترین آنها عبارت‌اند از: تفاهم‌نامه بالایی از دیدار واردات و صادرات افغانی از طریق بندر چابهار، امضاء سند یادداشت تفاهم اجلاس کمیسیون مشترک



همکاری های اقتصادی، صورتجلسه نشست کمیته مشترک همکاری حمل و نقل بین المللی جاده ای، امضاء سند یادداشت تفاهم همکاری سازمان هواپیمایی کشور ایران و طرف افغانستان، امضاء سند همکاری میان ذوب آهن اصفهان و طرف افغانستان، سند همکاری میان مناطق آزاد.<sup>6</sup> همچنین از قول ذبیح الله مجاهد سخنگوی امارت اسلامی مهم ترین دستاوردهای این سفر قرار ذیل می باشد: موضوعات مهم در سفر هیئت امارت اسلامی به جمهوری اسلامی ایران، تحت سرپرستی ملا برادر آخوند معاون اقتصادی ریاست الوزراء: ایجاد سهولت ها برای صادرات و واردات، تاکید طرفین بر اتصال ایران به کشور چین از طریق واخان، و تعیین تیم های مخصوص به خاطر سرعت کار عملی و تعقیب این موضوع، اتصال ایران به ازبکستان، از طریق افغانستان، همچنان ایجاد خط آهن در این مسیر و نیز در مسیر کریدور واخان، توافق نظر و تاکید طرفین بر ایجاد مسیر خط آهن به قندهار، مبارزه علیه تولید و قاچاق مواد مخدر و نیز تلاش های مشترک به خاطر دریافت معیشت و کشت بدیل به دهقان های افغان، دوام فعالیت های گمرکی با ایران الی ۲۴ ساعت، معافیت خاک پولی از هردو جانب، همفکری در تعادل تجارتي با ایران و برداشتن گام های عملی در این راستا، وضع تعرفه های ترجیحی بر بعضی از صادرات افغانی، ایجاد کمیته های مشترک به خاطر رفع مشکلات مهاجرین افغان و نیز یک سلسله موضوعات دیگر.<sup>7</sup>

در مقابل، ایران نیز توجه ویژه اقتصادی به افغانستان دارد. مهم ترین اهدافی که ایران از توجه خاص اقتصادی خود به افغانستان دارد [صرف نظر از ابعاد سیاسی آن که خیلی مهم بوده اما توضیح آن خارج از حوصله این مقال می باشد] موارد ذیل را در برمی گیرد. اولین هدف اقتصادی ایران از توسعه دادن به روابط اقتصادی با افغانستان رساندن میزان تجارت خود با افغانستان به ۱۰ میلیارد دالر می باشد. در این زمینه مشاور نماینده ویژه رئیس جمهور ایران در امور افغانستان گفته است که استراتژی اقتصادی ایران در خصوص افغانستان این است که تجارت دوجانبه را در بازه زمانی ۳ تا ۵ ساله به مرز ده میلیارد دالر برساند و در این زمینه اقدامات زیادی را در کوتاه مدت و درازمدت روی دست گرفته است.<sup>8</sup> از جمله موارد مهمی که ایران برای رسیدن به افق تجارت ده میلیارد دالری با افغانستان روی دست گرفته مواردی چون فراهم آوری تسهیلات ترانزیتی، فعال سازی خطوط آهن به خصوص خط آهن خواف- هرات، وضع تعرفه های ترجیحی بر برخی از اقلام تجارتي، فعال سازی بنادر گمرکی بیشتر در مرز با افغانستان، ایجاد تسهیلات بیشتر در گمرکات از جمله ۲۴ ساعته ساختن رسیدگی به امور گمرکی، در اختیار گذاشتن مناطق آزاد تجاری به افغانستان و امضاء تفاهم نامه ها برای تقویت روابط تجاری دو کشور چنانچه که جدیدترین آنها در سفر ملا برادر به ایران انجام شد. دومین هدف ایران دسترسی به کشورهای آسیای مرکزی و چین از طریق افغانستان می باشد. با اینکه ایران از طریق ترکمنستان به آسیای مرکزی و چین دسترسی دارد اما موقعیت جغرافیایی افغانستان به گونه ای است که این کشور از طریق افغانستان می تواند مستقیماً به ازبکستان و تاجکستان دسترسی داشته باشد. همچنین ایران از طریق افغانستان در صورت توسعه کریدور واخان با طی نمودن فاصله بسیار اندک



نسبت به مسیر آسیای مرکزی به چین وصل شود که چشم انداز توسعه خط آهن خواف - هرات رسیدن به این هدف است. در این زمینه به گفته جوانمرد قصاب مشاور نماینده ویژه رئیس جمهور ایران در امور افغانستان یکی از موضوعاتی که ایران در سفر ملابرادر به ایران به بحث گذاشت که چینی‌ها نیز به آن نظر مثبت دارند، به نتیجه رسیدن کریدور واخان است. به قول وی به زودی کنسرسیوم ۳ جانبه ایران، چین و افغانستان در حوزه مسائل ترانزیتی آغاز به کار می کند و پس از طرح مباحث مربوطه بتوانیم ظرف یک سال آینده با آغاز روند ترانزیتی شاهد تحقق این کریدور باشیم.<sup>9</sup> علاوه بر این، ایران قصد دارد از طریق افغانستان به پاکستان نیز وصل شود. با باز شدن مسیر ترانزیتی از پاکستان به مقصد خراسان رضوی از مسیر تفتان-چمن-اسلام قلعه-مشهد کالاهای تجارتي به جای طی کردن ۱۵۰۰ کیلومتر کمتر از ۱۰۰۰ کیلومتر را پیموده به مقصد خود در دو کشور ایران و پاکستان برسد.<sup>10</sup> سومین هدف اقتصادی ایران در قبال افغانستان این است که ایران می خواهد در زمینه استخراج معادن و سایر بخش‌ها سرمایه‌گذاری نماید. تحول جدید در افغانستان فرصت کافی را برای ایران فراهم کرده است زیرا در نظام گذشته حضور امریکا در افغانستان مانع بزرگی فراروی ایران برای سرمایه‌گذاری‌های کلان اقتصادی در افغانستان بود. پس از تحول جدید، فضای خوب برای ایران فراهم شده که در سکتور معادن و سایر بخش‌های زیربنایی در افغانستان سرمایه‌گذاری نماید. چنین فضای مساعدی باعث شده که سرمایه‌گذاران ایرانی برای ارزیابی زمینه‌های سرمایه‌گذاری به افغانستان سفر انجام دهند که می‌توان به سفر ۸۵ نفره تاجران و سرمایه‌گذاران آن کشور در همراهی با والی ولایت خراسان رضوی به کابل اشاره کرد.<sup>11</sup>

### نتیجه‌گیری

آنچه از این نگاه مختصر به روابط اقتصادی افغانستان با ایران می‌توان نتیجه گرفت، چند موضوع مهم است: **اول** اینکه روابط اقتصادی افغانستان با ایران در دوران نظام جمهوری چندان متأثر از اوضاع سیاسی حاکم در دو کشور به خصوص حضور امریکا در افغانستان نبود.

**دوم** اینکه با رویکار آمدن امارت اسلامی، با توجه به دلایلی که ارائه شد مناسبات اقتصادی دو کشور در مسیر رشد بیشتر قرار گرفت که البته بیشتر در راستای افزایش صادرات ایران به افغانستان می‌باشد.

**سوم** اینکه سیاست اقتصادی افغانستان در قبال ایران نیز دو موضوع عمده می‌باشد موضوع نخست قرار دادن آن کشور به عنوان مسیر بدیل پاکستان برای دسترسی به بنادر دریایی است و موضوع دوم جلب سرمایه‌گذاری ایران در زمینه‌های زیربنایی چون جاده سازی، خط آهن، میکانیزه سازی زراعت، ساختن بندهای برق، استخراج معادن و تأسیس کارخانجات صنعتی، بویژه استخراج و ذوب آهن، استخراج و پروسس فرآورده‌های نفتی و گازی و... می‌باشد.





چهارم اینکه سیاست اقتصادی ایران در قبال افغانستان سه موضوع عمده را شامل می‌شود موضوع نخست رشد صادرات و رساندن آن به ده میلیارد دالر و موضوع دوم استفاده از مسیر افغانستان برای دسترسی به آسیای مرکزی و چین و سوم سرمایه‌گذاری در بخش‌های زیربنایی در افغانستان می‌باشد.

با اینکه چه در گذشته و چه اکنون بالانس تجاری به مقدار بسیار زیادی به نفع ایران بوده است، اما افغانستان از چند جهت می‌تواند به عنوان نقاط قوت برای بهره‌وری بیشتر از تعامل اقتصادی با ایران استفاده کند.

اول اینکه برای ایران به دلیل وضع تحریم‌های جهانی و نبود بازارهای جذاب برای تولیدات ایرانی در سطح منطقه‌ای، افغانستان تنها مقصد صادراتی می‌باشد. همچنین تحریم‌های غرب باعث شده که ایران در تنگنای شدید در زمینه سرمایه‌گذاری در خارج قرار داشته باشد و در این زمینه نیز افغانستان یکی از مقاصد عالی برای سرمایه‌گذاری به سرمایه‌گذاران ایران می‌باشد. این درحالی است که افغانستان در هر دو زمینه واردات و جلب سرمایه‌گذاری‌های خارجی متقاضیان و داوطلبان متعددی دارد. بنابراین چنین فضایی برای افغانستان فرصت خوبی را فراهم کرده است تا از ایران امتیازهای اقتصادی زیادی در زمینه‌های تکنولوژی، صنعت، زراعت، استخراج و پروسس منابع معدنی و از همه مهم‌تر دسترسی افغانستان به بنادر دریایی، به دست بیارد.

منابع و مآخذ:

1. <https://karmento.ir/blog/%D8%B5%D8%A7%D8%AF%D8%B1%D8%A7%D8%AA-%D8%A7%D9%81%D8%BA%D8%A7%D9%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86/>
2. <https://www.tehrantimes.com/news/491680/Iran-s-non-oil-export-to-Afghanistan-up-4-in-7-months-yr-yr>
3. <https://www.independentpersian.com>
4. <https://www.ariananews.af/irans-non-oil-exports-to-afghanistan-up-4/>
5. <https://thekabultimes.com/iran-biggest-trade-partner-of-afghanistan/>
6. <https://www.irna.ir/news>
7. <https://www.khabaronline.ir/news>
8. <https://www.irna.ir/news>
9. <https://www.irna.ir/news>
10. <https://www.irna.ir/news>
11. <https://swn.af/irans-economic-board-provide-grounds-for-investment-in-afghanistan/>




مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی یک نهاد مطالعاتی غیردولتی و غیرانتفاعی می باشد که در سال ۱۳۸۸ خورشیدی در شهر کابل بنیان نهاده شده است. این مرکز از طریق پژوهش های دقیق و بی طرفانه خویش به منظور ارزیابی و غنای پالیسی ها در افغانستان و منطقه فعالیت می کند.

#### ارتباط با ما:

ایمیل: [csrskabul@gmail.com](mailto:csrskabul@gmail.com) [info@csrskabul.com](mailto:info@csrskabul.com)

وب سایت: [www.csrskabul.net](http://www.csrskabul.net) - [www.csrskabul.com](http://www.csrskabul.com)



 : +93780618000

تماس: +۹۳۷۸۰۶۱۸۰۰۰



[www.csrskabul.com](http://www.csrskabul.com)



[info@csrskabul.com](mailto:info@csrskabul.com)